

Цетиње, 22. априла

Жалбе на баснословну скупоћу животних намирница и потреба у нашој пријестоници постале су опште. Оне се никако не скидају са дневног реда. Бивају све теже и многобројније. Добиле су израз јединодушнага незадовољства, којем се пошљедице и крај не могу видјети. Цјелокупно пријестоничко становништво сложено је у једном захтјеву: да се тој скупоћи за времена нађе лијека.

Овим тешким питањем, чији значај и важност никако не треба подцењивати, ми смо се недавно позабавили на овоме истоме мјесту нашега листа. Дали смо израза невољи, коју цетињско грађанство трпи због све веће скупоће и због оскудице првих најнужнијих услова за живот у нашој пријестоници. Нешто је тада, ако се не варамо по иницијативи саме општине, предузимано да се почне радити. Како се почело, тако је и остало. Мртвило и неодлучност однијели су побједу. Ушли смо већ дубоко у прољеће, и још се ништа нити види, нити чује, да ма ко од позваних за ту цијељ или што предузима, или рјешава, или бар да показује добру вољу да се оправдају наде у нешто ново и боље у погледу уређења пријестонице и стварања услова за пристојан живот њенога становништва. Правило је пак да у малим срединама за све покрете у цијељи подизања општега благостања вазда мора иницијатива да потекне одозго. Она се у оваквим приликама очекује и тражи, јер је само она у стању да нешто учини. Мала средина, која управо због тога што је мала, у главном вазда оскудијева у већој количини онијех елемената, који или одоздо или из средине живота подстичу напредак, — таква мала средина са правом очекује само одозго избор путова за поправку својега материјалнога стања. И зато ни питање о скупоћи животних намирница и оскудици најпотребнијих услова за живљење на Цетињу неће ни брзо, ни лако, ни цјелисходно бити ријешено све док се са врхова државне управе не даде сигнал за енергичан рад у томе правцу. Они доље само ће јадиковати и протестовати, али ради отклањања невоље неће ништа моћи учинити, пошто за то немају средстава и услова. У колико им невоља због скупоће буде већа, у толико ће жељније погледати зарад помоћи на прве редове у друштву и држави, и у колико ови потоњи буду дуже равнодушни, у толико ће се више излагати критици. Ми се надамо, да се неће допустити, да се до тога дође.

Ако је икако могуће, требало би одмах приступити рјешавању питања о становима на Цетињу. Вели се, да се већи број грађана пријавио са за-

хтјевом да се одреде земљишта за подизање кућа. Њихове молбе нијесу још ријешене, бар не све. А требало би им часприје изаћи у сусрет не само са давањем земљишта, већ и са другим могућим повластицама, како би одмах могли приступити раду. Ту не смије бити оклијевања. Оно би се могло касније тешко светити. Невоља због оскудице и скупоће станова дошла је до врхунца. Како Цетиње има више бирократски карактер, тако да је главни извор његовога напредовања и живљења у њему државна каса, мјесечна плата, то ће се, ако се буде одуговлачило ријешење питања о становима, доћи до безизлазна стања. Кад се нашло да је учињено мудро и државнички одбацивањем приједлога о извјесном додатку чиновништву по варошима, гдје је скупљи живот, чиме би му се дала бар нека нада, да ће се мислити о стварању услова за колико толико јевтинији живот, онда је томе одбацивању одмах требала да шљедује енергична акција у корист изналажења путева за ограничавање скупоће. Овако: с једне стране исти лични материјални извори и поништавање и саме наде на њихово повећање, а с друге стране лакоумна равнодушност према рапидном скакању цијена погодбама за живот! Мудри управљачи, који даље гледају и рачунају на пошљедице, знаће, како ће у таквој стању подесити своје држање. У једној малој држави не може се рећи, да је ово питање главно и прече, а оно споредније и ситније. Не смије се радити само на једном, а друго пустити да га ухвати коров. Занемарење једнога одзива се штетно и на другим питањима, пошто живот народа и државе неће да зна, шта је главно, шта споредно. Све је потребно што је у вези са народним напретком, и хармоничан и енергичан рад у свијема правцима, којима иду артерије државнога организма, учиниће да цјелокупни народни живот напредује.

Мисли

Грешке учитеља свете се ученику, док грешке ученика не сноси учитељ.

*

Јама се тек онда види колики је дубока кад се упадне у њу.

*

Свако своју снагу греба да мјери на себи, а не на другоме.

*

Невјерних Тома има много, али сви у со да се претворе не би ручак осолити лаквјерним Томама.

*

Ко је готов на хвалу, готов је још више на кућење.

*

Срћни случаји ријетко долазе, док несрећних случајева на сваком кораку има. Па ипак свако очекује срећне случајева, а готово нико несрећне.

*

Није довољно знати, него је потребно и умјети то показати.

Валси

Страна политика

Хрватска и Угарска

Угарска никако не може да се дозове памети. Види, да се не може маћи без народности које су под њом и да без њих не може ништа учинити, па ипак не пропушта ни једну прилику да их не малтретира и изазива противу себе. У колико њу Аустрија више притискује, у толико она издушује тиме што тлачи и дави народности, а особито Словене. Баш у тренутку када је дошла у оштар сукоб са својом савезницом и сусједном, Аустријом, која јој ни ока не да да отвори, бездушно дави Хрватску и Славонију, немилостиво прштећи је онако исто као што с њом из Беча раде. А једини би јој спас био, да ту своју тактику према народностима промијени! Сада готово сва Хрватска упире очи у Будим Пешту. Бан Томашић с изасланицима сабора налази се у главном граду Угарске, да извојује оно, што је народу обећао, кад је његове прваке позвао, да му се придруже, па да ће изравнати све несугласице, које су настале између краљевине Угарске и краљевине Хрватске и Славоније. Ту се није радило о каквим новим стечевинама, него о оном, што им по закону припада. Радило се о поштовању темељнога закона, тако зване нагодбе између Угарске и Хрватске, коју Мађари крње од њезина проглашења па све до данас. Бан Томашић обећао је и обвезао се да ће уклонити све оно, што је Хрватској криво учињено, да ће успоставити чистоћу нагодбе и прибавити јој поштовање не само са угарске него и са хрватске стране. Тиме је хтио рећи, да и у Хрватској постоји јака странка, која не признаје нагодбу, па ће је он присилити, да јој се свако и у Хрватској мора покорити. Према је програму бана Томашића кумовао гроф Куен као глава заједничкога министарства, ипак је велики дио народа с великим поуздањем гледао у новог бана и уз њега пристао. Наскоро се та вјера у обећања банова уздрмала а ситуација се промијенила особито од онда, кад је гроф Куен добио у сабору већину и без броја посланика из Хрватске и Славоније. Одмах затим дошло је до несугласица између бана и тадање већине сабора, па постепено и до потпуна расцјела. Ни нови избори нијесу могли накондити бану оно, што је у коалицији изгубио. Нада у обећања све се више губила, а вјера у праведност Мађара све врше ишчезавала. Многи, нарочито тако звана осјечка група, не бијаше још клонула. Она се још више приближила бану Томашићу у тврдој вјери, да ће само њему, бану, који је у пријатељској вези с грофом Куеном, поћи за руком, да се успостави мирни одношаји између Угарске и Хрватске. Сада се одиграва пошљедњи покушај у Будим Пешти. Осјечка група и друге присташе банове, који су увијек свој патриотизам посвједочили, очекује се, неће јамачно остати у заједничком сабору, ако Мађари не прихвате њихових резолуција. У том случају не би ни др. Томашић могао да остане дуље.

Реформе школа у Белгији

У Белгији су либерали устали свом жестином противу клерикалне белгиске владе, која под видом увођења школских рефорама покушава да изигра оправдане захтјеве напредних елемената. Либерални белгиски кругови енергично раде на увођењу обавезне школске наставе и у томе су изнијели још одавно своје захтјеве. Сада је влада изјавила, да је готова да се одазове тим захтјевима и да изађе у сусрет жељама белгиских либералних кругова, те је израдила нови законски предлог о школама. Али чим се дознало о појединостима тог законског предлога у либералним круговима настало је велико негодовање, јер су видјели да је тај предлог скроз и скроз конзервативан и да појачава утицај клерикалаца на школе. Њиме се повећава утицај клерикалаца по конфесионалним школама, па им чак шта више и противу уставно даје неколико милиона годишње потпоре, а оном свештенству, што је из Француске потражило уточишта у Белгији, даје се право до послје шест година могу дјеловати на јавним школама. По белгиском уставу школска настава је слободна и само су јавне школе на терету државном. Сад се по новом закону родитељима додјељује извјесна сума новца да могу своју дјецу школовати и остављају им слободне руке гдје ће их школовати, те ће на тај начин да се омогући рад приватних школа, које су махом у рукама свештенства и манастира. Уз то родитељима се даје право, да добијени новац и не унотријебе за школовање своје дјеце, него у сасвијем друге сврхе. Из свега тога се види, да је овај закон далеко од обећаваних напредних рефорама и да је по њему обавезна настава илузорна. Зато се и може разумјети што су сви напредни кругови читаву буру негодовања подигли и што се либерални кругови противу тога закона боре.

Пред изборе у Чешкој

Како су избори Чешкој на прагу, то је у цијелој Чешкој настао велики покрет, којим се иде на то, да се све странке чешке споразуму и да заједнички ступе у избору борбу противу општег непријатеља како би Чеси добили што више посланичких мандата. У први мах изгледало је, да ће ова акција имати жељеног успјеха, али се сада све више испољава, да неће бити тако, јер су врло слаби изгледи да ће се моћи чешке странке да споразумију. Али и поред тога на томе се још једнако ради. Вођа народно-социјалне странке Вацлав Клофач, дугодишњи посланик на царевинском вијећу, говорећи о ситуацији, која је настала у Чешкој поводом распуштања бечког парламента, наглашује да то изазива потребу да се све чешке странке споразуму и да у изборну борбу уђу споразумно и заједнички с девизом: борба противу барона Банерта. Предсједник чешког народног вијећа др. Подлипни опет је објавио позив на чешку јавност поводом избора, у коме је изнио како предлог народног вијећа око опште колорације чешких странка при изборима није у свему наишао на по-

вољан одзив, те зато апелује, да чешки народ буде једнодушан и да скупа устане на изборима противу заједничког непријатеља. Али све је то до сада слабо помогло да се све чешке странке удруже. Извршена је само кооперација народне социјалне странке и Младочеха, док су странка чешких реалиста и државоуправна напредна странка ријешене да у изборе уђу самостално.

Султанов пут

Овога љета турски султан креће се на пут по Старој Србији и Македонији, гдје ће обићи нека већа мјеста. За овај султанов пут по Старој Србији и Македонији утврђен је већ коначни програм и према томе програму предузете су у појединим мјестима мјере и припреме за дочек султанов. Султан ће послуже тродневном боравка у Солуну посебним возом стићи у Скопље

ту ће остати четири дана. Петог дана султан ће отпутовати у Приштину, и у њој ће остати два и по дана, па ће онда изаћи на Косово, да посети Муратов гроб. Одмах сјутрадан султан ће из Приштине отпутовати у Солун, па ће одатле, послуже дводневном одмора, отићи у Битољ. Раније је било пројектовано, да султан подузме пут по Арбанији и посети три највећа града, али се због побуне која је сада у сјеверној Арбанији, морало одустати од те намјере. На овај пут по Старој Србији султан ће поћи са многобројном свитом. Пратиће га: два његова сина, велики везир Хаки-паша, војни министар Махмут Шефкет-паша, министар унутрашњих послова и министар морнарице, први секретар султанов, први дворски маршал и још многи други.

Побуна у Арбанији

С дана у дан побуна у Арбанији узима све веће размјере и судећи по крвавим бојевима, који се воде и издржљивости побуњених Арбанаса о угушивању побуне не може бити ни ријечи. А раније је било објављено како од тог устанка нема ништа и да ће бити врло брзо угушен! Било је чак и таквих гласова, по којима је овај устанак угушен прије него је и почео! Из тога се најбоље види са каквом је обавијештености страна, па и српска, штампа о њему писала и како су званични кругови у Турској с омаловажењем гледали на овај арбанашки национални покрет.

Из извјештаја, што нам са бојног поља долазе, види се, да Арбанаси све више напредују и да се њихов устанак све више шири, јаче размјере узима и напредује. То је најбољи доказ, да на ову побуна треба гледати много озбиљније и, сасвим природно, да му турска мора поклонити већу пажњу и не прецењивати више свој утицај и снагу, јер ако икад сад се најбоље испољило да мисија Турнут наше неће ни из близа имати онакво успјеха као што се то мислило. Он је у Скадру већ толико вријеме, а побуна се све више шири и устаници побједу за побједом односе.

Најновије вјести, што их имамо од наших нарочитих извјештача са бојног поља, оне су:

Арбанаси око Гусиња

Гусиње. 20. априла. — Турске трупе које су из Гусиња пошле противу побуњеника под предвођењем Ђаковићког командата, последи дугог напрезања, да се пробрју кроз устаничке редове, биле су принуђене да се врате у Гусиње не учинив ништа. Њих су Арбанаси вјешто били намамили до Селца, ту их блокирали, онемогућили им употребу брдске артиљерије и најзад свом жестином на њих навалили тако, да су турске трупе биле принуђене да одступе, оставив на крвавом разбојишту много људских жртава, пушака и муниције. Из турских кругова увјеравају, да су трупе биле принуђене на узмицање због великог снјега и неприступачних предјела, али као да ће бити више по сриједи, да их је на повлачење нагнао арбанашко прегалачко држање.

Када су се трупе из Селца повукле, Арбанаси су пошли за њима и тако су се сада бојеви развили око Гусиња, гдје је било већ неколико окршаја.

Овдје се преноси вјест, да су устаницима прискочили у помоћ и многи Арбанаси из Ђаковићке пахије, па чак и нека одељења Иса Бољетинца, али као да су ове вјести неосноване и да су пуштене зато, да се оправда повлачење турских трупа.

Бојеви око Гусиња још трају.

Борбе око Шилчаника

Подгорица, 20. априла. — Ноћас у два сата, користећи се ружним временом, турске трупе намјеравале су да учине пренапад на побуњенике како би ослободили Шилчаник од арбанашке опсаде. Један дио војске пошао је у ту сврху с једне стране, а други дио с друге стране и имали су се састати око Шилчаника како би са двије стране напали на Арбанасе. Међутим војска наиђе на осморо Хота изненадно и том се приликом између њих отвори борба. На глас пушака сусједни Хот и Груди полетјеше и ставише се противу турских трупа и у колело је борба бивала све већа и жешћа, Арбанасима је све више притицала помоћ, те се отворила крвава борба.

И с једне и с друге стране тукли су се очајнички. Сиљном топовском паљбом трупе турске настојавале су да натјерају Арбанасе на узмак, али су међутим они били заузели тако zgodне позиције, да су се борили са великом пожртвованости и одољевали навали турској.

Борба је трајала цео дан и још није прекинута.

Подгорица, 21. априла. — Од зоре па до мрког мрака борбе око Шилчаника јуче су вођене, крваве и очајне. Арбанаси су се држали тако, да су одољевали топовској ватри.

Сиљан свијет из Подгорице изашао је на њемовско поље, да посматра ову страшну и крваву битку. Топовска паљба разлијегала се цео дан.

За вријеме ове битке пало је с арбанашке стране пет Груда и седам Хота. Број турских жртава није познат, али се држи да је велики. Зна се, да је било с једне и друге стране шеснаест рањеника.

У овом окршају погинуо је арбанашки вођа Ник Ђек Лула из Трбонна, Груда, који се лавовски борио.

Исто тако погинуло је три турска официра. Једноме од њих Арбанаси су уграбили сабљу и револвер. Уз то су Арбанаси овом приликом отели 44 пушака.

Три турска војника, по народности Бугари, који су у овој битци учествовали, пребјегли су преко границе и спроведени су у Подгорицу. Они причају, да је јуче-рашња крвава битка нанјела много штете турској војсци, која се морала најзад да повуче.

Крваве борбе у изгледу

Подгорица, 22. априла. — И ако пренапад, који су турске трупе намјеравале да учине прије два дана, није испало Турци за руком, они ипак спремају нов напад како би натјерали Арбанасе да се повуку од Шилчаника и оставе слободан пролаз према њему.

По свој прилици и овај напад турске трупе намјеравају, да изврше ноћу, што су и побуњеници наслутили те и они чине припреме да их нови турски напад не изненади.

Турска војска непрекидно надолazi.

Косовски храм у Риму

— Отварање српског павиљона у Риму —

Рим, 11. априла

Јуче последи подне отворен је на свечан начин српски павиљон на уметничкој изложби у Риму, који је због изложених предмета привукао врло велику пажњу. Свечаном отварању присуствовали су и талијански краљ и краљица Јелена.

Што у српском павиљону привлачи општу пажњу и врло велико интересовање, па чак и најбољих уметничких кругова, то је косовски храм, у коме су изложени прекрасни скулптурски радови Далматинца Ивана Мештровића, који је у цијелој Италији стекао због тих својих извршних радова дивљење и ријетку славу.

Талијанска штампа обилује извјештајима и најласкавијим оценама признатих њихових уметника о српском павиљону, а нарочито се одушевљавају радовима Ивана Мештровића, који су привукли општу пажњу. Простор листа не дозвољава да се о тим ласкавим извјештајима што рече — они би читаву књигу изнијели! — те за то износимо овај чланак познатог талијанског листа „Giornale D'Ita-

lia“, да би се видјело шта и како талијанска штампа пише о српском павиљону и великом уметнику Мештровићу:

„Мештровић је врло цијењен од уметничких критичара Аустрије и Њемачке, дочим је у својој домовини, Далмацији, Хрватској, Србији и Босни, управ обожаван, а сада је дошао к нама да нам покаже оно најљепше што има његов народ. Ово „најљепше“ је збиља изврсна ствар. Његова уметност је синтеза боли његовог српско-хрватског народа, који је од турске провале у Европу био раздијељен на три вјере и два имена: Срби и Хрвати, и који био је под турским јармом претрпио све оно, што је могао претрпјети живи насип меса бранећи Европу од Турака. Ради тога није могао овај народ Срба и Хрвата да судјелује у добротима напретка цивилизације, али његове патње оправдавају његов мали културни напредак.

Мештровић, та сиљна индивидуалност, синтетизирао је у себи читаву ту периоду епископ-ратну свога народа, тако да у његовој уметности говори цијели народ његов. Ради тога је уметност истинита, она је народна, испољава се из народног карактера, није извјештачена, присиљена или чисто декоративна, већ је чисто експликативна. Мештровић је пророк, самостан филозоф и револуционарац, који прева своје народу старе пјесме, које причају о слободи и ослобођењу.

Срби су једини на изложби, који су нам донијели нешто „ad hoc“, да поздраве нашу десетогодишњицу. Њихов павиљон носи карактеристичну значку њиховог народа: мален је, али је привлачив, јер није сграђен у ниједном европском стилу, већ у стилу, који открива млад народ. Његова унутарност пак открива помоћу кипова и слика сву лијепу и болну повјест српског и хрватског народа.

А овај народ нам преко Мештровићеве уметности поручује, да је додуше мален, али да има у својој души прикривених неких сила, које су се почеле истицати како у уметности тако у политичком животу. Показује нам тај народ у Мештровићевој уметности — славенску душу, увијек подану љепоти, јер је и у тврдом турском јарму имала своју утјеху: знамениту народну пјесму. Показује нам и народни морал, морал примитивне културе, која је истодобно најзнаменитија значка Мештровићеве уметности.

Његови су јунаци они, који су у доба народног ројства били једина потпора народу, који су га штитили и који су га ослободили. Ускрсавајући ове јунаке, ускрсава и нове хероје, који су његовом народу тако нужни, е да га приведу к стази људске слободe и напретка.

И управ ради тога Мештровић је народни пророк и тако сиљно вољен од Срба и Хрвата. Он је програм народних тежња па нам га је управ с тога и послао сада његов народ на прославу нашег ослобођења. Његова уметност изриче читав морал његовог народа, по којему овај народ мора бити исто онако јак, као што су били косовски јунаци, јер ће моћи своје славе славити једино ако буде морално и физички јак“.

Н. Јовановић.

Српство

Српски Дом у Бјеловару. Представници српског сокола и српске читаонице у Бјеловару, Славонији, загријани родољубивом тежњом, да што више и што поузданије користе народу своје, већ дуже времена удруженим силама раде на оснивању једног систематског културно-просвјетног рада у српском народу свога краја. Један од видних резултата тога њиховог родољубивог и пожртвовања рада јесте и Српски Дом, што га овог прољећа добише Бјеловарчани. А тај дом има да буде важан центар свега културно-просвјетног и националног рада српске интелигенције у цијелој оној крају. Но издаци и за тај скромни дом доста су велики, а помоћи до сада ни одкуда, па су се оба друштва нарочитим позивом обратили на све родољубиве Србе и Српкиње, да их прилозима што озбиљније потпомогну.

Српска задужбина „Велимиријанум“. Прије неколико година умро је незаконити син пок. књаза Михаила Обреновића, Велимир Мих. Теодоровић у Минхену, у Баварској. Није се женио, те је оставио све имање својој отаџбини, Србији, у наслјеђе. Тим имањем рукује према закону државни савјет као задужбином „Велимиријанум“. Према извјештају државног савјета износило је имање крајем децембра 1910. године 1,381.621 динар 20 пара. Приход за ову 1911. г. износиће 55.371 динар 65 пара, од које своте има добити као годишње легат Тереза Шустер 5000 динар, а од остатка прихода тога фонда једна трећина, у износу од 16.790

дин. 55 пара, употребљава се по пошљедњој вољи завјештачевој на просвјетно-културне сврхе. Тако ће се издати за ову годину академику Јовану Цвијићу свота од 4000 дин. за прикупљање грађе о насељима српских земаља. Даље се ставља за ову годину на располагање сума од 2000 дин. академику д-ру Александру Белићу, да сам и преко својих помоћника продужи испитивање српских дијалеката и фиксирање њихових граница. Па и за испитивање старе српске уметности и прикупљање грађе, нарочито од оних споменика, који се налазе у Ст. Србији и Македонији стављена је академику Андри Стефановићу свота од 4000 дин. да исто испитивање лично сам или преко својих помоћника предузме. Професору д-ру Јовану Радонићу издаће се свота од 2400 дин. за штампање свога превода „Историја српског народа“ од д-ра Константина Јиричека, професора на универзитету у Бечу. По издатку још неколико мањих свота, које укупно износе 1460 дин. остаје према правилнику а према вољи пок. Велимира свота од 2930 дин. 55 пара државном савјету на расположење за непредвиђене потребе и случајеве које се укажу у току године. Из извјештаја види се, да се 8. маја о. г. навршује двије године од преноса земних остатака пок. народног добротвора Велимира Теодоровића у Србију, па је државни савјет одлучио, да се осниваоцу фонда задужбине „Велимиријанума“, подије достојан надгробни споменик, на који да се утроши до 5000 динара. Ова свота да се узме од капитала, а да се фонду 25-годишњом амортизацијом поврати натраг. За израду нацрта тога споменика расписаће се стјечај и могу само Срби и Хрвати конкурисати. За стручне оцјенљиваче узети су Ст. Теодоровић сликар, Андра Стефановић и Богдан Поповић професори на универзитету.

Словенство

Опадање Словака. „Slovenski Tyzbenik“ констатује, да се овогодишње брајање становника вршило за Словаке доста неповољно. У прошлом деценију иселило се из Словачке око 300.000 Словака, од којих се вратило једва 45.000. Мањак је дакле за ово пошљедњих десет година 255.000 особа. Будући пак прираштај становника у Словачкој за ових 10 година чини 1185 по сто, јасно је да овај прираст не накнађује онај губитак ушљед иселавања, тако, да је број Словака данас за неколико хиљада душа мањи од год. 1900

Руски голијат. У руском градићу Вјатка одигао се недавно призор а la Gulliver. У ондашњу полицију доша је горостас, пред ким је морала и сама свемоћна руска полиција да капитулира. Горостас, именован Тамбов, дошао је у пратњи тројице стражара, који су га довели са нечувеним љубазношћу и сусретљивошћу. Ондје се одиграо овај занимљиви призор: Полицијски су чиновници приповиједали, да је горостас на улици буцнио и да су га они ухапсили. Али горостас је „потапшао“ једнога од њих по рамену такоо мило, да је овај пао на земљу и мислио, да му је кушну пошљедњи час. Више стражара и пролазника потекло му је у помоћ, али сви су једнако прошли. Коначно су му показали своје револвере и позвали га, да се преда, јер ће иначе морати пуцати. Горостас је узео од једнога стражара револвер и дебелу ону цијев свио је у прстен са највећом лакоћом. Онда је вратио револвер власнику и рекао добрећудно: „Но сад пуцајте!“ Али коначно је ипак пристао на то, да се преда и да пође у полицију. Шеф жандармерије издао је налог, да горостаса окују. Донесени су жељезни окови којим су га добро оковали. Он је то мирно пустио, макар су сви увјерени да би се он могао противити тако да би то чиновницима могло бити и опасно. Али он није хтио да им ништа учини, јер су и они њега штедили. Кад је ланац више пута омотан око његових руку и ногу, рекао је он чиновницима: „Овај је ланац сигурно од коначца?“ Исти трен се мало испружио и на пет мјеста је одмах дебелу ланац пуцао. Кад су иза њега хтјели затворити тешка врата и на тај га начин ухватити увјеравао је да ће за неколико часова пробити и најча врата. Сви су били радознали и дозвали га, да покаже то умијеће. Он се упре о врата и јаки балвани прсну као да су од сламе. Сада су сви збиља од кључара до највишега чиновника добили пред горостасом „респекта“. Шта да се сада учини с тим човјеком? Устријелити га нијесу могли, јер није ништа учинио. Изгред у пијанству не даје право да на изгредника пуцају; ухапсити га нијесу могли — како је доказао. Шеф полиције се за њ чак и одушевио, јер оваково јакога човјека није још видио. Сада су посегнули за нечим другим. Шеф полиције га уписа, да ли би хтио ступити

у службу полиције, јер би она баш требала оваквих горостаса. На то је годинат сав весео пристао на то и сада ће Тамбов негде у Русији обављати службу стражара. Он је висок само 2.32 м., али је и сасма нормално према својој величини и развину. Дакако да је и здрав, док је овако јак, да подсећа на Августа Јакога, Петра Великога или чак на Самсона.

Велики излет у Италију

— Како би наши најбоље могли поћи на свечаности у Италији —

Ове године навршило се пуних педесет година од како је проглашено уједињење Италије и Рим изабран за пријестоницу. Прослављајући овај велики и значајни догађај нова Италија приређује овом приликом велике народне и међународне изложбе у Риму, Фиоренци и Турину како би што боље истакла плодове овог уједињења.

У умјетничком и политичком средишту нове Италије, у Риму, приређене су ове изложбе:

Међународна велика изложба умјетности, подигнута у красној ували „Vigna Cortoni“, код чаробне велике Борхезе. Уз голему палачу умјетности, која покрива са прикључним галеријама 11.000 кв. метара, те има 42 дворане за изложбу умјетности, налази се још 11 павиљона страних држава. Петнаест дворана резервирано је новијим талијанским умјетницима, а у осталима излажу: Аустрија, Шпанија, Шведска, Низоземска, Норвешка, Данска, Швајцарска, Грчка, Бугарска и Кина. Посебне павиљоне подигоше: Аустрија, Белгија, Француска, Немачка, Јапан, Енглеска, Русија, Србија, Шпањолска, Сј. Америка и Угарска.

Велика историска изложба у опсегу старе величајне папине утврде „Castel San Angelo“ са збиркама богатим и поучним по студији културног развоја.

Археолошка изложба у некадашњим величајним, сада омет изолацијом и дијелом реконструираним Диоклецијановим Термама.

Богата и оригинална етнографска изложба талијанска на „Piazza d'Armi“ са мноштвом павиљона разних провинција, у вјерно имитираним карактеристичким стилевима и сликама свега што карактеризује етнографски живот цијеле Италије.

Уз то су отворени бројни други музеји, приређују се конгреси, дивне позоришне представе итд.

Свечано отворање римских изложба обављено је овим редом: дне 14. марта службено отварање умјетничке изложбе, 15. марта изложбе историчке, 26. марта археолошке, 9. априла етнографске.

У Фиоренци је почетком марта отворена занимљива изложба портрета, а приређује се изложба цвијећа.

У Турину, индустријалном средишту Италије, отворена је 16. о. м. огромна интернационална изложба индустрије и рада. Изложба се налази уз обале Пода, које спајају уз досадања 2 моста, двије зрачне жељезнице и велики нови мост 25 мет. широк. Изложба покрива тло од 1.25.000 квадратних метара. Истичу се: Галерија машина и електрике (60.000 м²), хемичке индустрије, пољоделства, манифактуре, свиларства, путовања (70.000 м²), Палача Моде, Палача индустрије аплициране умјетности, Задругарства, музикалија, и Палача Свечности, и палаче новина и машина у акцији (9.000 м²), Јавних радња, жељезница итд.

Посебне павиљоне има: Енглеска (20.000 м²), Француска 14.000 м²), Немачка 10.000 м²), Белгија (6.000 м²), Аргентина (2.000 м²), Бразил (9.000 м²) Државе латинске, Америке 3.000 м²), Угарска 3.500 м²), Сједињене Државе 3.000 м²), Србија (600 м²), Русија (3.000 м²), Сиам (360 м²). Судјелују још Кина, Јапан, Персија и Швајцарска.

Биће уз то приређена најтежања: авијатичка, тркачка, коњска итд. у големом Стадију (већем од лондонског) у коме може стати 40.000 сједећих, и 30.000 стојећих особа.

Код нас је била покренута мисао, да се из цијеле Црне Горе приреди излет у Италију, али тешко да ће се моћи да оствари. Међутим свима онима, који желе из Црне Горе да посјете Италију, сада се пружа лијепа и врло подесна прилика. Они се могу придружити излетницима из Далмације, која ће поћи из Сплета и Сеньске Ријеке у Италију. Овим излетом руководи уредништво великог илустрираног мјесечника „Југ“, коме за ту сврху има пријаве слати и које даје сва потребна објашњења.

Уредништво мјесечника „Југ“ у Сплету одлучило је да приреди велики скупни излет у Италију и на њене изложбе, којим би се имала тако дати згода интелигенцији хрватској, српској и словеначкој, да обиђе Италију, прву нашу културну сусједу и учитељу, да разгледа њене градове и изложбе и да све то, под организованим водством, получи уз врло јевтин трошак.

Интерес је за овај излет већ сада ванредно велик тако, да су осигурани излетнички повозне возне и опскрбне цијене.

Ове године ријетка и скоро неповратна згода, па ће ју сваки коле имућнији наш човјек за цијело прихватити, те на вријеме изјавити своје учествовање скупном путу у Италију о којој толики сањају и коју ће моћи у цијелом сјају прошлости и у напону напретка садашњости да уознају, а уз њу и оно најбоље што производе остали културни народи Европе, Америке и Азије.

Велики скупни излет биће приређен свакако концем јуна тако, да буду могли судјеловати несметано: наставници чиниоци и школска омладина.

Али ако се на вријеме јави бар 60 особа, које би жељеле путовати раније, приређен би био први излет (Рим—Турин) већ у почетку маја, како буде већина судјелујућих зажељела.

Пугни програм и распоред обају излета, као и цијена биће посве једнаки.

За велики излет подузетници ће издати посебни програм водича, са описом мјеста и изложби, те споменписом. На почетку свакога путовања биће предан учесницима тачан распоред разгледавања појединих знаменитости, као и путни ред. Нарочити вођа пратиће излете и водити цијелу бригу за превоз учесника и пртљаге, за уочавање, храну, улазине итд. У појединим галеријама изложбама преузеће тумачење изложака упућени водичи.

Да буде омогућено сваком излетнику да према расположивом времену и средствима обиђе, већи или мањи дио Италије, уређен је излет на тај начин, да ће програм поласка бити за све једнак, дочим ће свако за повратак моћи да одабере краћи или дужи пут.

За учеснике овог излета одређују се као сабирне и полазне тачке: Сплет и Ријека. На одређени се дан једна група излетника састаје у Сплету, а друга на Ријеци, те свака за себе полази паробродом у Анкону, а одавде скупа у Рим. Повратак из Рима је двојак: они који не кане даље путовати, враћају се истим путем натраг, дочим они, који кане да се дуље задрже у Италији, скупно путују преко Фиоренце и Ђенове у Турин на изложбу, а одавде преко Милана и Венеције кући (Ријека, или Сплет).

Да се посете излетници од сваких неприлика, у које би, особито они невјешти обичајима, језику и приликама у овакој згоди, гдје је све двоструко скупље, запали, удешено је тако, да су у излетним трошцима урачунали читаву опскрбу и коначење.

Укупна цијена за прву алтернативу (Анкона—Рим—9 дана) изнаша само перпера 200.

Укупна цијена за другу алтернативу (Анкона—Рим—Фиоренца—Ђенова—Турин—Милан—Венеција) изнаша само перпера 390.

Ако би се у Црној Гори нашло најмање 20 учесника могу получити такође по особи и неки попут.

Пријаве прима и обавјештења по овој ствари радо ће свакоме из Црне Горе дати уредник нашег листа г. Борислав Сл. Милић.

Наши страдају у Америци

— Поклич Црногораца из Америке —

И ако је пошљедњих година знатно опао број оних што из наше земље иду у Америку, нарочито за пошљедње двије године, ипак наш радни свијет радо нагиње преко океана, увјерен, да само тамо може да се користи. То увјерење се укоријенило од туда што се раније и могло што у Америци учинити, али сада су и тамо такве прилике, да једва на крају излазе они што су се већ тамо застели.

То се види и из овог поклича што нам је упутио један од Црногораца, што се налази у Америци.

Он јадакује:

Код нас овдје у златној Америци није баш онако, како то некоји у домовини мисле сјајно, јер ево већ је томе од декембра год. 1907., да цијела земља кубури и налази се у новчаној оскудици. Све оно обећање, да ће бити боље, није се до данас ни најмање испунило, јер оно мало што се ради не опажа се у радном народу, јер се све потроши на храну, одијело и на пијанке у крчмама, које ми Срби радо похађамо и издашно подупиremo, не питајући за слаба времена и скупоћу. Овдје код нас запао је дебели снијег, а на стотине беспосленого, бескућнога и гладнога нашега народа пролази и још томе многи без зимскога капута и у љетној роби, јер је купио капут крчмару, а на себе заборавио. Нешто се поговара, да је у изгледу рат Сјеверне Америке са Јапаном, па обистини ли се то, биће стрке беспосленого народа, јер ће сваки грађанин морати у рат ићи који је за пушку, управо као и код нас

у домовини. Зато и не би требало да се наш народ овамо сели, јер ми сви, који смо овдје у Америци, од мале смо користи или никаке себи или својему, већ се највише у злобном свијету кваримо тјелесно и душевно, јер видите и сами оне многобројне осакаћене, који се у домовини враћају, као и оне, који су без здравља и живота.

Зар у истину немате никаква средства, којим би могли наш народ на очинском прагу уздржати? То путовање народа ничему добром не води, већ се затире род и очинско огњиште.

Као што чујемо, у земљи се отварају велики радови, па зато је свакоме боље да остане на дому и да тамо ради и да се не потуца по свијету и пати се мука као што се овамо многи од нас пате.

Страдања наша преко океана треба да им је најбоља поука и да не грамзе за Америком кад у самој земљи имају посла на пријетек, јер чујемо да многи радници чак из преко границе и са стране у Црну Гору долазе на рад.

И тако на дому народ ће имати вољу до рада, а домовина се на боље благостање подићи, те сељак на домаћој грудди уздржати, јер није фајде, да тражи бољег круха над погачом пошто туђа земља туђе навике има, које су љуте и чемерне, док се човјек на њих приучи. За то поновно кажем, употребљујте и измишљајте сва могућа средства, да вам сељак на очинском прагу остане. Прочеће је на прагу, па знам, да се опет много народа спрема на далеки пут у Америку, ну молим вас кажите им све ово горе, што вам пишем, нека се мане луда посла и нека остану код куће, гдје јесу, јер могла би и њих биједи и невоља већа овдје стићи. него на дому, јер су одавно прошла златна времена, која су негда била, а када ће се вратити, то ми не знамо. Апелујте на жене, дјецу свештенике, учитеље и на све свјесте родољубе, па и у самој Скупштини нека се ријеч чује, не дајте народу од куће, дајте му нову грану заслуге и нека остане на очинској грудди, нека буде од порога до смрти на рођеној грудди!

Кратке вијести

Устанак у Мексику. Најзад су започели преговори о миру између усташа и изасланика мексиканске владе.

Проневјерења у Сибарији. Код сибирске жељезнице су откривена силна проневјерења. Више високих чиновника је ухапшено.

Начелник лопов. Начелник у Ст. Лоуизу (Сенегал) проневјерио је четврт милијуна, па се убио.

Изборни покрет у Далмацији. Средишни одбор странке права држао је под председништвом дон Продана неки даћ у Задру конференцију, у којој су представници странке изјавили о приликама у појединим изборним котарима. Закључено је започети живу изборну агитацију и поставити у свим хрватским котарима кандидате. У Шибенику ће се кандидати д-р Дулибић, у Макарској д-р Дринковић а за остале котаре ће се напредно номинирати кандидати. Преговори о компромису између напредњака и хрватске странке одгођени су на неколико дана. Изборне су листе већ изложене.

Југословени у парламенту. Далматински посланици и страначки прваци баве се мишљу, да се у аустријском парламенту образује посебни југославенски клуб, у који би ступили сви хрватски и српски далматински, хрватски истарски или берални словеначки посланици. Тим би се хтјело да избјегне турско д-ра Шустерчића.

Положај у Персији. Пошто је медресис довршио прво читање предлога о енглеском зајму, предложио је министар председник друго читање. Међу посланицима је настала због тога ужасна галама. Дошло је до гласања, да је предлог министра председника одбијен са 47 против 33 гласа. То ће довести до демисије персиске владе.

Француска у Мароку. „Agence Navas“ доноси из Касабланке вијест, да онамо једна за другом стижу француске чете. Ово је изазвало у табору шпањолском велику изрујаност. Народ опет одушевљено поздравља француске чете.

Буна у Мароку. „Agence Navas“ јавља из Елжара, да је нестало пуковника Бремонта већ од 9. о. м. на путу према Зиди-Мала-Бени-Феди и да међу околним становништвом влада паника. Из Тангера се јавља, да је пуковник Бремонт погинуо, но вијест још није потврђена.

Устанак у Мексику. Мексикански усташе су освојили град Мазатлан и прекинули сваку свезу са свијетом. У Ел Расу је продужено примирје између усташа и владиних чета за даљих 5 дана.

Др. Масарик оболио. „Час“ јавља, да је проф. Масарик доста озбиљно оболио. Према љекарском савјету мора се одрећи свакога рада.

Земљорадничке задруге и њихов значај за народ

У вртлогу борбе за опстанак појединца више пута, будући приморан околности-ма за њега неповољним, мора подлећи, а већ пошто се једном подлегне то се све брже и брже сваљује у пропаст. Пропасти материјална у више случаја води за собом и пропаст морала, која је од велике штете како за појединца тако и за оне који га окружавају.

Зарад успјешније борбе у животу људи се удружују у разна удружења, која теже к постигнућу извјесних, корисних по човјека, циљева те од њихове задаће зависи и њин карактер.

Не само код људи већ је и у природи примјећено да се чак и животиње удружују, јер будући удружене боље могу и са више успјеха повести борбу противу свега онога што кочи њихов напредак и опстанак.

Што су за човјека веће потребе то је и већа борба, те је разумије се, теже и постигнути циљ, али ова борба наравно не пада сваком једнако, јер нијесу ни околности у којима се налазимо за све нас једнаке.

Наравна ствар да господствујући стајежи, који не само што владају са више знања, но имају у рукама и капитале, финије и успјешније воде ту борбу.

Ниједном стајежу у борби за напредак и опстанак не треба толико помоћи колико стајежу земљорадничком, који и ако је у бројној већини, ипак га највише експлоатишу. Њему је крива у многом његова конзервативност и незнање.

Познато је што је у једној земљи на вишем ступњу моралног и материјалног развића земљораднички стајеж, то је и цио народ скупа напреднији и богатији, јер може се слободно тврдити, да је тај стајеж у народу што и коријен у дрвету. Кад је он добар и здрав ма како се мијењале хране и стабло дрво ипак постоји и расте. Од тог стајежа тражи се све што осигурава екзистенцију једног народа.

Једна врста удружења, која шири свој благотворни утицај на сељачки стајеж јест земљорадничка задруга.

Земљорадничке задруге од користи су али разумије се, кад се с истима правилно руководи. Оне на првом мјесту животворно дјелују у погледу *слоге*, јер задругари, како им и властити интереси *налажу*, морају *сложно радити*, јер је у *слози* спас а сваког смутљивца и онога који није подесан за друштво треба искључити. У више прилика многи ће видјети и осјетити како му тешко пада кад не може као други бити задругар. Земљорадничке задруге потпوماже сељака да дође до извјесних намирница јевтиније те се тим путем спасава да га неки грозно не експлоатишу, јер њима је добродошла наивност и незнање сељака.

Земљорадничка задруга потпوماже своје задругаре, према могућности, и зајмовима, али разумије се за неопходне потребе. При давању зајмова задруга треба да је врло обазрива и за неке сврхе, ма колико имала новаца, не смије га давати задругару, јер дајући олак новац задругарима она исте би причурила на лако мислено задуживање и служила би више на штету но на корист.

Задруги је главна циљ, да материјално потпوماже тежака. Овдје ће многи помислити да већ кад помаже материјално то значи да даје новац, али то тако није; под тим се подразумева то што задруга ради на томе да задругари јевтиније и лакше дођу до извјесних намирница, а тако исто и да своје не дају у бесцење. Још земљорадничка задруга ради на томе да се њени чланови приучавају што рационалнијем обрађивању.

Задруга је у малом нека врста штедионице, која даје сељаку могућност да уштеди по нешто и навикава га на што већу штедњу. Она задруга такође ради под сјећа и навикава на тачност, а без ради и тачности зар би ма које друштво могло опстати?

Задругари више пута чинећи састанке ради претресања извјесних питања овим се бар донекле одвикавају од разних беспослених скупова, кавана, ситних парничења и многог другог што отуда проистиче. Прве године послје оснивања задруге задругари ће видјети огромну корист од исте, али разумије се ако буду пазили да се у задругу не увуче извјесни партијазам, који би диктирала тјесногрудост и себичност. На жалост по нашим селима помеђу брастава има нека трњења која само служе на штету.

Свако је надметање, кад је паметно и од користи, али неко надметање само је шкољиво и шири мржњу.

Задругари у сваком мјесту у коме је задруга, а и ван њега, треба да служи на примјер, а то ће бити онда кад се рад задругара слаже с њиховим говором иначе се губи уважење према овој одвећ

корисној установи. На жалост у нас има и много таквих, који и не схваћајући циљ коме тежи земљорадничка задруга већ умију подцјењивати и са висине којешта прорицати, а међутим сами су као оно у Св. Писму она „неплодна смоковница“. Сами нијесу кадри створити ништа, а онамо празног говора доста.

Има и таквих који не дају у задругама свога такмаца, те се ту шкрбе њени интереси, а данас је тако вријеме кад је свој интерес на првом мјесту на тек онда опћи. Може се слободно тврдити да задруга поткрепљава своје чланове и морално и материјално.

Она мора да ради на искорењивању извјесних мана, те више пута кадра је од једног тежака који се одао извјесном кораку учинити доброг и ваљаног задругара.

Према свему горе наведеном види се коју корист може народ имати од земљорадничке задруге и свом снагом треба прионати да се њих што већи број оснује назећи строго на то да задруга не узме онај правац који би јој могао шкодити.

Не треба мислити да у задрузи нема прилично посла; има да боже, али тај посао треба вршити онако ревностно као да се за њ даје обилата награда. На жалост ми смо похљепни на извјесна звања у друштвима као што су задруге, али кад се дође до рада, ту је већ нешто друго. У задругама не смије бити главарења већ једнакост у потпуном смислу те ријечи.

Као што рекосмо, земљорадничка задруга при паметном раду може врло много помоћи сељацима и уздићи нашу пољопривреду боље но икакви државни органи, јер сељак овако награђује, ма било оно и корисно само кад је то нередба, сматра као неку пресију на себе и извршује је са по воље.

У оснивању земљорадничких задруга и њених привредних органа велику помоћ могу указати свештенство и учитељи, јер они живећи стално у народу морају да боље познају појединце у свом мјесту и лакше могу утицати, али као што напомену смо, треба жртвовати неки дио слободног времена.

Лако је основати земљорадничку задругу но је теже њој дати онај правац, те да постигне ону сврху којој је намињена.

Ми смо у таквим приликама да наш земљораднички staleж све више посрће, јер је научен на луксузнији живот а није научен да умије потребе које тај живот за собом вуче радом у довољној мјери да набави. Позната је ствар да кад земљораднички staleж грца у нуждама то се одазива на све нас без разлике.

Зар се још нијесмо досјетили да треба прионати на рад озбиљно и енергично а не само да се чује како се нешто ради и тек у том случају надати се да ће се наша привреда пробудити из своје летаргије, јер свако њено заостајање љуто ће се нама осветити. Сјети се, земљораднице, да поред свачије помоћи, ако ти дријемаш зло ће за тебе бити.

За сад оволико.

Глухи До, 20. марта 1911.

В. П. Војводић
председ. глуходолске
Земљорадничке Задруге

Дневник

Краљичин дан. Данас је рођендан Њенога Величанства Краљице Милене. Цио наш народ особитом радосћу прославља овај дан, у који даје израза чувствима оданости Владалачкоме Дому и љубави према нашој Народној Мајци — Краљици Милене. И данас сва Црна Гора приноси Творцу топле молитве за свако добро и срећу наше љубљене Краљице са једнодушним жељама, да је Свештњи сачува у здрављу и задовољству на срећу нашега народа и на понос Краљевске Породице.

Живјела Краљица Милене!

Допутовали. Поводом рођендан Њ. В. Краљице Милене цијела Краљевска Породица налази се на Цетињу.

Данашња свечаност. У част рођен дана Њ. В. Краљице Милене јуче је било кићење вароши заставама и тробојницама, када је и војна музика пред Двором и кроз варош свирала. Данас је било у манастирској цркви свечано благода-

рење, коме су присуствовали сви чланови Краљевске Породице изузев Краља Господара и Краљице, дипломатски кор, министри, великодостојници, официрски кор и државни чиновници, као и грађанство. Дипломатски кор био је у пуној униформи, а остали у пуној парадни. На хору је, као и увијек до сада, пјевало пјевачко друштво „Његош“. При изласку из цркве пуцао је 21 топ и настало је примање, за које је вријеме војна музика пред Двором свирала. Њ. В. Краљица примала је честитање по уобичајном реду. Вечерас ће варош бити осветљена.

Сјутрашњи дан. Сјутра, на Ђурђев дан, као на дан крсног имена наше владарске куће биће у манастирској цркви богослужење, а поводом имендана Њеног Им. Вел. Царице руске Александре Феодоровне држаће се у 11 сати у дворској капели благодарчење.

Свечана представа. У част рођен дана Њ. В. Краљице Милене вечерас је у Народном Позоришту свечана представа „Максим Црнојевић“.

Књижевни лист на Цетињу. Јуче је угледао свијета на Цетињу „Дан“, лист за науку и књижевност под уредништвом д-ра Н. Шкероти Душана С. Ђукића. Свеска прва и друга изашла је уједно од десет штампаних табакана са врло разноврсном садржином. Поздрављајући ову културну појаву колико за нас ријетку у толико и похвалнију, мило нам је што можемо истаћи да оваквог књижевног листа још до сада у нас нијесмо имали, те га најтоплије свакоме препоручујемо. То о појави листа, а о самој садржини проговорићемо у идућем броју опширније. Сретно било!

Пољопривреда у Црној Гори. Велики пријатељ наше земље г. Перо А. Ђорђевић, новинар, написао је у „Вечерњим Новостима“ информативни чланак о привреди у Црној Гори. На крају чланка он је изнео и предлог како би се просвјетио народ и постао прави стуб државе.

Лијеп примјер. Како се увија свакодневна потреба и корист у оснивању земљорадничких задруга, то се заузимањем одјељења народне привреде и свјеснијих трудољубивих сељака готово у свим крајевима наше домовине почела уводити та корисна установа. 6. марта т. г. основана је и у Подгору — капетанији горњо-црмничкој земљорадничка задруга, те је управа њена 11. овог мјесеца окупила у друштвеном локалу своје задругаре, гдје се повео говор о потреби, напредку и оснивању земљорадничких задруга. Председник задруге кап. С. Вукмановић у свом подужем говору истакао је циљ и задатак задруге, осврћући се на три главна питања: добар рад, стална штедња и лијепо владање, који су не само потребни за развитак и напредак задруге, већ у опште и за појединца. Том приликом предложио је задругарима, да између себе изберу једну комисију од три вјешта радника који ће прегледати овогодишње радове задругара и концем сваког мјесеца подносити управи тачан извјештај како који задругар обрађује своју њиву и какав рад и пажњу обраће на лозе и воћке, да би управа оног те грђе ради доводила до бољег успјеха у раду, а оног те најбоље ради предлагати за награду и углед другима. Овај предлог је једногласно усвојен, послије чега су се весело разишли, полажући наду на добар успјех задруге.

Од уредништва. Како је сјутра празник то овај број издајемо дан раније. Идући број, као и обично, изаћи ће у сриједу.

Вријеме. Још никако вријеме да се прољепша. Киша се непрекидно излива на махове кад тише кад плаховитије. Због тога је вријеме знатно захладило.

Поуке и савјети

Пажња виноградарима. Нема виноградар, који није за погоње неколике године — а особито прошле — увјерио се и искусио рђаве пошљедице од пероноспоре, као и од нерационалне обраде својих винограда. Пероноспора је опасна болест по лозу и не треба двоумити, да ли је има и да ли ће и ове године посјетити наше пострадале винограде. Нека нико не мисли да ће болест сама оставити нашу лозу; — неће, већ је треба сузбијати оним средствима, која су стекла гласа и практичне вриједности, а оставити сваке новотирије, док их пракса не препоручи.

Борба против пероноспоре састоји се једино у спречавању, а то се постиже прскањем лозе са познатом смјешом: коњског камена, клака и воде по одређеном рецепту и начину прављења.

Да би се нашим виноградарима изашло у сусрет и пружио помоћ и савјета, одјељење народне привреде препоручило је набавку плавог камена и прскалица по савјету обласних економа, који за то стоје на расположењу. За све што иде у прилог нашем виноградарству и у опште привреде одјељење народне привреде са својим органима готови су изаћи на сусрет свакоме врло радо.

Наука и проналасци

Нова звијезда. На обсерваторији у мјесту Лос Ангелос у Калифорнији открили су нову звијезду. Чини се, да се тек недавно открити од спиралне свемирске магле, у чијој се близини налази. Она се налази између звијезда набуда и Каснопеје. О новој се звијезди, која је већ фотографисана, зна шљедене: удаљена је од земље за 5,865 696 000 000. енгл. миља; од спиралне маглице, која има промјер од 500 миљарда миља, за 150 миљарда миља. Удаљеност те звијезде од земље једнака је готово путу, што га свјетлост провали за годину дана. Према томе је та звијезда настала од прилике прије годину дана ако није можда већ и прије постајала, па је нијесу оназили. Спектар јој још није познат.

Локомотиве без ватре. У Њемачкој увела су сада већ више друштава за градњу машина локомотиве без ватре. На мјесто котла за ложење, што се прије налазило над ватром, има сада посуда за воду и пару, у којем се сакупља топлина. Напуњено је водом до 2 трећине простора. У њу се доводи коврном цијеви

пара из узиданог парног котла. То траје једва четврт сата. Вода се угрије од паре и простор се испуњава паром, тако, да локомотива може до десет сати радити. Тај је котло прекирен наслагом азбеста, који чува топлину. Код те машине нема апсолутно погубељи од ватре, искара ни несноснога дима. Особито су згодне за уноробу код ранжирања, када локомотива често мирује, а дотле се угљен бадава троши. Може их послужити један човек. Врло је згодна та машина у стугарама и фабрикама барута итд. итд., гдје је опасност ватре. Угодна је и у затвореним станицама, јер нема дима. Даде се њоме постићи брзина од 40 км на сат.

Проучавање индијанских језика у Америци. Америчко друштво бави се осим орхеологијом још и етнологијом уређеника у најширем смислу. Прије свега је врло занијело, како то друштво проучава језике Индијанаца. Напустили су досадашњи метод, по којему се проучавали језици према империји, па се служе графичком методом. Језици се механички региструју те не може бити приговора, да тај поступак није по све исправан. Експедиција има у ту сврху посебне сирине, које региструју уздужне валове код дубоких гласова, чак и удисање и издисање код говора, затим носне гласове, гласове свакога слога, јачина гласа, гласбена вријелност и гласовни тимбре дјеловања грклана и носа. На тај се начин поступа и на Collège de France у Паризу у лабораторију за експерименталну фонетику.

Из бијела свијета

Досјетљив репортер. То се десило, разумије се, у Америци, у земљи милијардара и невјероватности. Један репортер великог њујоршког листа пријавио се милијардеру Моргану у кабинету му, одакле управља једновремено са седам жељезничких друштава, седам осигуравајућих друштава и још већим бројем предузећа. „Је ли интервју?“ — „Да“, одговорио је репортер. „Колико дуг? — „Нећу злоупотребавати вашу љубазност; до 20 минута.“ „Добро“, рече милијардер узимајући папир и на њему написа нешто, па пружи репортеру. Изненађени репортер је имао у руци захтјев за 500 долара. Милијардер му хладнокрвно објасни: „Ја зарадим у минути 25 долара дакле ето за 20 минута“. Репортер се не забуди, метну забињешку у шпак и — интервју је био готов!

НА ЗНАЊЕ

ПУТНИЦИМА у кућу покој. *Гашића* Иван-бегова улица број 27. Примам на храну и спавање са умјереном цијеном.

Молим за посјету.
Цетиње. С поштовањем
Димитрије Фатић.

32-50

НАЈВЕЋА ТВОРИЦА И ТРГОВИНА СРП. ПРАВ. ЦРКВ. УТВАРИ
НИКОЛЕ ИВКОВИЋА У НОВОМ САДУ у својој кући, дунавска улица бр. 10

Позната је да нема конкуренције, у јефтним ценама, а још мање усавршено доброј изради црквених утвари, а све ово још надмашује моје огромно

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ

Одежда, литија, неба, барјака, крстова, кандила, полијелеја (ћока), плаштаница, кивота, свећњака, путира, пјетохљебница и икона у свима могућим врстама за цркве, домове и т. д. све што у ову струку спада. Иконостасе израђујем тачно по плану на потпуно задовољство мојих цељених муштерија. У плановима имам велики избор. Свештеничке хаљине израђујем сасвим тачно и добро, то јамчи моја дугогодишња пракса. Шешира, камилавки и појсева имам увек највећи избор.

НАРУЧБИНЕ ВРШИМ ТАЧНО И ОДМАХ
Адреса за писма и поруке:
Nikola Ivkovits, Ujvidék (Novi Sad) Ugarska